

FILOLOGIA POLSKA II STOPIEŃ

WYBRANE ZAGADNIENIA HISTORII LITERATURY POLSKIEJ I

(I rok, semestr 2 letni, 30 godzin ćwiczeń)

dr hab. Anna Sitko, prof. UŚ

Z dziejów plagiatu w dawnej literaturze polskiej

Zajęcia zostaną poświęcone technikom wyzyskiwania wzorów w dawnej literaturze polskiej (imitacja, emulacja, parafraza, przekład, parodia, kompilacja, centon, plagiat) oraz interpretacji i ocenie posługiwania się cudzymi tekstami w najpopularniejszych ówczesnych formach wypowiedzi. Należały do nich m.in. żywoty świętych, kroniki, kazania, zwierciadła, anegdoty, apoftegmaty, turcyki. W centrum uwagi staną również sposoby, jakie wykorzystywali dawni twórcy (np. M. Strykowski, P. Skarga) lub spadkobiercy okradzionych autorów (synowie Ł. Górnickiego) do walki z literackimi złodziejami.

Wybór literatury:

1. M. Adamczyk: *Z historii kradzieży literackich. Nieostrzeżony XVIII-wieczny plagiat P. Mnińskiego z przekładu księgi „Ecclesiastes” dokonanego przez S. H. Lubomirskiego*. W: „Studia Polonistyczne”. Poznań 1980.
2. A. Fulińska: *Naśladowanie i twórczość. Renesansowe teorie imitacji, emulacji i przekładu*. Wrocław 2000.
3. H. Markiewicz: *Z dziejów plagiatu w Polsce*. W: Idem: *Prace wybrane*. T. 2: *Z historii literatury w Polsce*. Red. S. Balbus. Kraków 1996.
4. R. Mazurkiewicz: *Jeszcze jeden przyczynek do dziejów plagiatu w Polsce*. https://www.academia.edu/8463910/Jeszcze_jeden_przyczynek_do_dziej%C3%B3w_plagiatu_w_literaturze_polskiej_XVII_wieku
5. T. Michałowska: *Oryginalność*. W: *Słownik literatury staropolskiej. (Średniowiecze. Renesans. Barok)*. Red. T. Michałowska, współudział B. Otwinowska, E. Sarnowska-Temierusz. Wrocław 1990.
6. J. Nowak-Dłużewski: *Pogłosy „Przemowy krótkiej do poćciwego Polaka stanu rycerskiego” Mikołaja Reja w literaturze w. XVI i pierwszej połowy w. XVII*. W: Idem: *Studia i szkice*. Warszawa 1973, s. 42-57.
7. B. Otwinowska: *Imitacja. Zarys problematyki i ewolucja pojęcia*. W: *Problemy literatury staropolskiej*. Seria 2. Red. J. Pelc. Wrocław 1973.
8. A. Sitkowska: *Literacka rama wydawnicza druków z przełomu XVI i XVII wieku jako miejsce sporów o autorstwo*. W: *Sarmackie teatrum*. T. 5: *Między księgami*. Red. M. Barłowska i M. Walińska. Katowice 2012.
9. A. Sitkowska: *„Żywot świętego Benedykta” w edycji „Reguły” benedyktyńskiej „przekładania” Sebastiana Fabiana Klonowica. (Z dziejów recepcji „Żywotów świętych” Piotra Skargi)*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 18: *Biblioteki i ośrodki informacji – zbiory, pracownicy, użytkownicy*. Red. M. Jarczykowska. Katowice 2010.
10. A. Sozański: *Plagiat czyli kradzież*. W: Idem: *Ciekawe szczegóły z literatury i bibliografii, tudzież innych umiejętności*. Kraków 1884, s. 130-149. <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/9660/edition/8985/content>

dr hab. Beata Stuchlik-Surowiak, prof. UŚ

Kobieta w literaturze i kulturze staropolskiej

Przedmiot *Kobieta w literaturze i kulturze staropolskiej* to próba nowatorskiego spojrzenia na sytuację kobiety w epokach dawnych – od średniowiecza do początku XVIII w. Poprzez analizę ciekawych, często prawie zupełnie nieznanymi, tekstów literackich, których autorkami bądź bohaterkami były kobiety, studenci zyskają możliwość zgłębienia niezwykle barwnego obszaru dawnej kultury.

W ramach ćwiczeń poruszane będą następujące zagadnienia szczegółowe:

1. Kogo naprawdę kochała królowa Jadwiga - czyli o skandalu w średniowiecznej Polsce.
2. Kobiety i magia – *Katalog magii Rudolfa*.
3. Portret staropolskiej „czarownicy”.
4. „Pobożna i stateczna” niewiasta w świetle XVI-wiecznych poradników.
5. „Niewiasta rodzi się ze słabym rozumem” – czyli kobieta w oczach staropolskich kaznodziejów.
6. Różne sposoby interpretacji biblijnego motywu stworzenia kobiety z żebra i co z nich wynika...

7. Zbójniczki i morderczynie – kobiety a przestępstwo w świetle staropolskich kronik i akt sądowych.
8. Wizerunek idealnej małżonki w staropolskich epitalamiach.
9. Trzy małżeństwa Anny Stanisławskiej.
10. „Żoneczko moja najśliczniejsza...” – czyli dzieje Jana Sobieskiego i Marysienki w listach zakłete.
11. „Świat na opak” – czyli wizerunek kobiety w literaturze sowizdrzalskiej.
12. Pierwsza polska „emancypantka” – Regina Salomea Pilsztynowa.

Teksty źródłowe – starodruki i edycje współczesne (obowiązują fragmenty):

1. J. Długosz, *Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, księga X 1370-1405, przeł. J. Mrukówna, Warszawa 1981 (lub inne wyd.).
2. *Katalog magii Rudolfa. Źródło etnograficzne XIII w.*, oprac. E. Karwot, Wrocław 1955.
3. *Młot na czarownice [...]*, przeł. S. Ząbkowicz, Wrocław 2000.
4. A. Komoniewski, *Chronografia albo dziejopis żywiecki*, oprac. S. Grodziski, I. Dwornicka, Żywiec 2005.
5. E. Otwinowski, *Opisanie pobożnej i szlachetnej żony i dobrej gospodyniej*, [w:] tegoż, *Pisma poetyckie*, oprac. P. Wilczek, Warszawa 1999.
6. J. Mrowiński Płoczywłos, *Stadło małżeńskie 1561*, wyd. Z. Celichowski, Kraków 1890.
7. *Henryka Korneliusza Agryppy O szlachetności a zacności płci niewieściej*, przeł. M. Wirzbięta, wyd. S. Tomkowicz, Kraków 1891.
8. A. Gdacjusz, *Wybór pism*, oprac. H. Borek, J. Zaremba, Warszawa–Wrocław 1969.
9. P. Skarga, *Kazania na niedziele i święta całego roku [...]* przyłączone są do nich kazania o siedmiu sakramentach, Kraków 1618.
10. A. Stanisławska, *Transakcja albo opisanie całego życia jednej sieroty przez żalostne treny od tejszej samej pisane roku 1685*, wyd. I. Kotowa, Kraków 1935.
11. J. Sobieski, *Listy do Marysienki*, oprac. L. Kukulski, Warszawa 1970.
12. *Antologia literatury sowizdrzalskiej XVI i XVII wieku*, oprac. S. Grzeszczuk, Wrocław-Kraków 1985.
13. R. S. Pilsztynowa, *Proceder podróży i życia mego awantur*, oprac. R. Pollak, Kraków 1957.

Opracowania naukowe:

1. *Kobieta i rodzina w średniowieczu i na progu czasów nowożytnych*, red. Z. H. Nowak, A. Radziwiński, Toruń 1998.
2. M. Bogucka, *Białogłowa w dawnej Polsce. Kobieta w społeczeństwie polskim XVI-XVIII wieku na tle porównawczym*, Warszawa 1998.
3. H. Dziechcińska, *Kobieta w życiu i literaturze XVI i XVII wieku*, Warszawa 2001.
4. J. Partyka, „Żona wyćwiczona”. *Kobieta pisząca w kulturze XVI i XVII wieku*, Warszawa 2004.
5. Z. Kuchowicz, *Wizerunki niepospolitych niewiast staropolskich, XVI-XVIII wieku*, Łódź 1974.
6. *Pisarki polskie epok dawnych*, red. K. Stasiewicz, Olsztyn 1998.
7. B. Baranowski, *O hultajach, wiedźmach i wszetecznicach: szkice z obyczajów XVII i XVIII wieku*, Łódź 1963.
8. A. Zdziechiewicz, *Staropolskie polowania na czarownice*, Katowice 2004.
9. B. Stuchlik-Surowiak, *Obraz małżeństwa w „antyfeministycznych” utworach Bartosza Paprockiego na tle obyczajowych, religijnych oraz literackich zjawisk XVI i pierwszej połowy XVII wieku*, Katowice 2016.

dr hab. Paweł Tomczok, prof. UŚ

Ekonomia literatury. Wybrane przykłady literackich analiz peryferyjności od oświecenia do Młodej Polski

Celem kursu będzie omówienie tekstów literackich i publicystycznych diagnozujących ekonomiczne i społeczne różnice między ziemiami polskimi a zachodnią Europą, szczególnie Anglią. Ramą teoretyczną kursu będzie teoria centrum i peryferii – w jej ramach interpretować będziemy dążenia modernizacyjne zapisane w literaturze jako próby (zwykle nieskuteczne) przewycięzenia lub utrzymania peryferyjnego statusu. Z punktu widzenia kategorii peryferyjności zinterpretowane zostaną także reprezentacje struktury klasowej. Omówione

zostaną problemy związane z modelem gospodarki (agraryzm oraz industrializm), urbanizacją i mieszczaństwem, walkami klasowymi w społeczeństwie peryferyjnym, sytuacją zaborów.

dr Lucyna Nawarecka

Niesamowita różnorodność twórczości Juliusza Słowackiego

Proponuję tematy: mityczność i rytuały w *Lilli Wenedzie*, ironia romantyczna w *Horsztyńskim*, groteska w *Poemach Piasta Dantyszka*, mistyczne okrucieństwo w *Śnie srebrnym Salomei*, metempsychoza w *Samuelu Zborowskim*, dialogiczność w *Panu Tadeuszu* Słowackiego.

Literatura

Utwory Słowackiego w: J. Słowacki: *Dzieła wszystkie*. T I-XVII. Red. J. Kleiner. Wrocław 1952-1975.

Bachtin M.: *Problemy poetyki Dostojewskiego*. Przeł. N. Modzelewska. Wrocław 1970.

Cieśla M.: *Mityczna struktura wyobraźni Słowackiego*. Wrocław 1979.

Ławski J.: *Ironia i mistyka. Doświadczenia graniczne wyobraźni Juliusza Słowackiego*. Białystok 2005.

Jochemczyk M.: *Rzeczy piekielne. Wokół „Poematu Piasta Dantyszka” Juliusza Słowackiego*. Katowice 2006.